Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 16ης Ιουλίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων — Άρθρα 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ — Μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος — Οδηγία 94/11/ΕΚ — Άρθρα 3 και 5 — Πλήρης εναρμόνιση — Απαγόρευση της παρακωλύσεως της εμπορίας υποδημάτων που είναι σύμφωνα προς τις απαιτήσεις επισημάνσεως της οδηγίας 94/11 — Εθνική νομοθεσία προβλέπουσα τη σήμανση της χώρας προελεύσεως για τα μεταποιούμενα στην αλλοδαπή προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούν τον στην ιταλική γλώσσα όρο “pelle” — Προϊόντα τα οποία έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία»

Στην υπόθεση C-95/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di Milano (Ιταλία), με απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Φεβρουαρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC),

Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel)

κατά

FS Retail,

Luna Srl,

Gatsby Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh, C. Toader (εισηγήτρια), E. Jarašiūnas και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: L. Carrasco Marco, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Ιανουαρίου 2015,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC), εκπροσωπούμενη από τους G. Floridia, A. Tornato, M. Mussi, A. Fratini και G. P. Geminiani, δικηγόρους,

— η Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel), εκπροσωπούμενη από τους G. Floridia, A. Tornato, M. Mussi, G. P. Geminiani και A. Fratini, δικηγόρους,

— η FS Retail, εκπροσωπούμενη από τον M. Sapio, δικηγόρο,

— η Luna Srl, εκπροσωπούμενη από τους A. Cattel και M. Concetti, δικηγόρους,

— η Gatsby Srl, εκπροσωπούμενη από τον A. Terenzi, δικηγόρο,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman, B. Koopman και H. Stergiou,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren και K. Sparrman καθώς και από τους L. Swedenborg, E. Karlsson και F. Sjövall,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Gattinara και Γ. Ζαββό,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ, των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 94/11/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 1994, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών των σχετικών με την επισήμανση των υλικών που χρησιμοποιούνται στα κύρια μέρη των υποδημάτων που προορίζονται να πωληθούν στον καταναλωτή (ΕΕ L 100, σ. 37), και του άρθρου 60 του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 269, σ. 1, στο εξής: ενωσιακός τελωνειακός κώδικας).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, των Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC), εθνικής κλαδικής οργανώσεως μέλους του συνδέσμου ιταλικών βιομηχανιών που αποτελείται και εκπροσωπεί τις πλέον εξειδικευμένες επιχειρήσεις στον τομέα της κατεργασίας δέρματος, και Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel), μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ένωσης καταναλωτών έχουσας σκοπούς κοινωνικής αλληλεγγύης, και, αφετέρου, των FS Retail, Luna Srl και Gatsby Srl, εταιριών ιταλικού δικαίου, με αντικείμενο την εμπορία στην Ιταλία, χωρίς σήμανση της χώρας προελεύσεως του προϊόντος, υποδημάτων τα οποία φέρουν στην εσωτερική σόλα τους γενικούς όρους, στην ιταλική γλώσσα, «pelle» (δέρμα) ή «vera pelle» (γνήσιο δέρμα).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 204 σ. 37), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ L 217, σ. 18, στο εξής: οδηγία 98/34), τα κράτη μέλη οφείλουν, καταρχήν, να γνωστοποιούν πάραυτα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, το οποίο προτίθενται να θεσπίσουν. Επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο. Η Επιτροπή, μόλις της γνωστοποιηθούν τα σχέδια τεχνικού κανόνα και όλα τα σχετικά έγγραφα, τα θέτει υπόψη των λοιπών κρατών μελών. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν το ταχύτερο στην Επιτροπή το οριστικό κείμενο ενός τεχνικού κανόνα.

4 Κατά το άρθρο 9 της οδηγίας αυτής, η έγκριση ενός γνωστοποιηθέντος κατά το άρθρο 8 σχεδίου τεχνικού κανόνα αναβάλλεται για τρεις μήνες από την ημερομηνία παραλαβής από την Επιτροπή της γνωστοποιήσεως του σχεδίου τεχνικού κανόνα. Το άρθρο αυτό προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι η περίοδος αυτή παρατείνεται σε έξι μήνες εφόσον η Επιτροπή ή άλλο κράτος μέλος διατυπώσει εμπεριστατωμένη γνώμη σύμφωνα με την οποία το προτεινόμενο μέτρο παρουσιάζει πτυχές που μπορούν να δημιουργήσουν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Η περίοδος αναβολής παρατείνεται στους δώδεκα μήνες εφόσον, εντός τριών μηνών μετά την ημερομηνία παραλαβής της γνωστοποιήσεως, η Επιτροπή γνωστοποιήσει την πρόθεσή της να προτείνει ή να εκδώσει νομοθεσία για το θέμα που καλύπτεται από το σχέδιο τεχνικού κανόνα.

5 Το άρθρο 24 του κανονισμού (ΕΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1), προέβλεπε ότι:

«Εμπόρευμα στην παραγωγή του οποίου μεσολάβησαν δύο ή περισσότερες χώρες, κατάγεται από τη χώρα στην οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία, οικονομικά δικαιολογημένη, σε επιχείρηση εξοπλισμένη για τον σκοπό αυτό και η οποία κατέληξε στην κατασκευή ενός νέου προϊόντος ή ενός προϊόντος που αντιπροσωπεύει σημαντικό στάδιο παραγωγής.»

6 Ο ενωσιακός τελωνειακός κανονισμός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 31 Οκτωβρίου 2013, κατήργησε τον κανονισμό 2913/92. Παρά ταύτα, το άρθρο 60 του κώδικα αυτού, με περιεχόμενο κατ' ουσίαν ταυτόσημο με εκείνο του άρθρου 24 του κανονισμού 2913/92, εφαρμόζεται, σύμφωνα με το άρθρο 288, παράγραφος 2, του εν λόγω κώδικα, μόλις από της 1ης Μαΐου 2016.

7 Η πρώτη έως την τρίτη, καθώς και η πέμπτη και η έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 94/11 τονίζουν ότι:

«[εκτιμώντας]

ότι, σε ορισμένα κράτη μέλη, υπάρχουν κανονιστικές ρυθμίσεις για την επισήμανση των υποδημάτων με σκοπό την προστασία και την ενημέρωση του κοινού, καθώς και τη διασφάλιση των νομίμων συμφερόντων της βιομηχανίας·

ότι οι διαφορές μεταξύ των εν λόγω κανονιστικών ρυθμίσεων μπορούν να δημιουργήσουν εμπόδια στις συναλλαγές εντός της Κοινότητας και ως εκ τούτου να βλάψουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·

ότι, για να αποφευχθούν τα προβλήματα που οφείλονται στην ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων, είναι σκόπιμο να καθοριστούν τα ακριβή στοιχεία ενός κοινού συστήματος επισήμανσης για τα υποδήματα·

[…]

ότι είναι προς το συμφέρον τόσο των καταναλωτών όσο και της βιομηχανίας υποδημάτων να καθιερωθεί ένα σύστημα που θα μειώνει τους κινδύνους απάτης με την αναφορά της ακριβούς φύσεως των υλικών που χρησιμοποιούνται στα κύρια μέρη των υποδημάτων·

[…]

ότι η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών αποτελεί το κατάλληλο μέσο κατάργησης αυτών των εμποδίων στις ελεύθερες συναλλαγές· ότι ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί ικανοποιητικά από τα μεμονωμένα κράτη μέλη· ότι η παρούσα οδηγία καθορίζει μόνον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων στα οποία εφαρμόζεται·

[…]».

8 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοείται ως “υπόδημα” κάθε προϊόν εφοδιασμένο με σόλα που έχει σκοπό να προστατεύει ή να καλύπτει το πόδι, συμπεριλαμβανομένων των μερών που διατίθενται στην αγορά χωριστά, τα οποία αναφέρονται στο παράρτημα Ι.»

9 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να διατίθενται στο εμπόριο μόνον τα υποδήματα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις επισήμανσης της παρούσας οδηγίας, με την επιφύλαξη άλλων σχετικών κοινοτικών νομικών υποχρεώσεων.

2. Εάν διατίθενται στην αγορά υποδήματα που δεν είναι σύμφωνα προς τις διατάξεις επισήμανσης το οικείο κράτος μέλος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία του.»

10 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι:

«Με την επιφύλαξη άλλων σχετικών κοινοτικών νομικών υποχρεώσεων, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν ή να εμποδίζουν την εμπορία υποδημάτων που είναι σύμφωνα προς τις απαιτήσεις επισήμανσης της παρούσας οδηγίας, με την εφαρμογή μη εναρμονισμένων εθνικών διατάξεων που διέπουν την επισήμανση ορισμένων υποδημάτων ή των υποδημάτων εν γένει.»

11 Το άρθρο 4 της ίδιας αυτής οδηγίας ορίζει ότι:

«1. Στην επισήμανση πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για το υλικό που ορίζεται σύμφωνα με το παράρτημα Ι, το οποίο αποτελεί τουλάχιστον το 80 % της επιφάνειας του επάνω μέρους και της φόδρας του υποδήματος και τουλάχιστον το 80 % του όγκου της σόλας. Εάν κανένα από τα υλικά δεν φθάνει τουλάχιστον το 80 %, οι πληροφορίες θα πρέπει να δίδονται για τα δύο κυριότερα υλικά από τα οποία αποτελείται το υπόδημα.

2. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται επί του υποδήματος. Ο κατασκευαστής ή ο εντολοδόχος του που είναι εγκατεστημένος στην Κοινότητα μπορεί να επιλέξει είτε εικονογράμματα είτε ενδείξεις υπό μορφή κειμένου τουλάχιστον στην(τις) γλώσσα(ες), που μπορεί(ούν) να ορισθεί(ούν) από το κράτος μέλος κατανάλωσης σύμφωνα με τη συνθήκη, που ορίζονται και απεικονίζονται στο παράρτημα Ι. Τα

κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εθνικές τους διατάξεις να προβλέπουν την ορθή ενημέρωση των καταναλωτών για τη σημασία αυτών των εικονογραμμάτων χωρίς οι διατάξεις αυτές να δημιουργούν εμπόδια στις συναλλαγές.

3. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, με την επισήμανση παρέχονται οι απαιτούμενες πληροφορίες σε ένα τουλάχιστον υπόδημα κάθε ζεύγους. Αυτό μπορεί να γίνεται με εκτύπωση, επικόλληση, ανάγλυφη αποτύπωση ή με τη χρησιμοποίηση προσαρτημένης ετικέτας.

4. Η επισήμανση πρέπει να είναι ορατή, στερεά συνδεδεμένη και σε εμφανές σημείο, οι δε διαστάσεις των εικονογραμμάτων πρέπει να είναι αρκετά μεγάλες ώστε οι πληροφορίες να γίνονται εύκολα κατανοητές. Η επισήμανση δεν πρέπει να μπορεί να παραπλανήσει τον καταναλωτή.

5. Ο κατασκευαστής ή ο εγκατεστημένος στην Κοινότητα εντολοδόχος του υποχρεούται να παρέχει την ετικέτα και είναι υπεύθυνος για την ακρίβεια των πληροφοριών που αναγράφονται σ' αυτή. Αν ούτε ο κατασκευαστής ούτε ο εντολοδόχος του δεν είναι εγκατεστημένοι στην Κοινότητα, η υποχρέωση αυτή βαρύνει το πρόσωπο το υπεύθυνο για την πρώτη διάθεση του προϊόντος στην αγορά της Κοινότητας. Ο έμπορος λιανικής πωλήσεως υποχρεούται να φροντίζει ώστε τα υποδήματα που πωλεί να φέρουν την κατάλληλη επισήμανση που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία.»

12 Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας 94/11:

«Οι ενδείξεις που απαιτούνται από την παρούσα οδηγία είναι δυνατόν να συνοδεύονται από συμπληρωματικές πληροφορίες υπό μορφήν κειμένου οι οποίες τίθενται, ενδεχομένως, στην επισήμανση. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν ή να εμποδίζουν την εμπορία υποδημάτων που πληρούν τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3.»

Το ιταλικό δίκαιο

13 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου 8, της 14ης Ιανουαρίου 2013, περί νέων διατάξεων για τη χρησιμοποίηση των στην ιταλική γλώσσα όρων «cuoio», «pelle» και «pelliccia» και των παραγώγων ή συνωνύμων τους (*GURI* αριθ. 25, της 30ής Ιανουαρίου 2013, στο εξής: νόμος 8/2013), προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι «[α]παγορεύεται η προσφορά προς πώληση ή η εμπορία με άλλα μέσα, χρησιμοποιώντας τους όρους "cuoio" [δέρμα], "pelle" [δέρμα], "pellicia" [γούνα] και των παραγώγων ή συνωνύμων τους, ως επίθετα ή ουσιαστικά, ακόμη και αν τίθενται ως πρόθεμα ή κατάληξη άλλων λέξεων ή με τους γενικούς όρους "pellame" [δέρμα] "pelletteria" ή "pellicceria" [γουνοδέρματα], έστω και μεταφρασμένους σε γλώσσα άλλη από την ιταλική, ειδών που δεν λαμβάνονται αποκλειστικώς από δορές ζώων οι οποίες έχουν υποβληθεί σε ειδική κατεργασία για τη διατήρηση των φυσικών χαρακτηριστικών τους και, σε κάθε περίπτωση, προϊόντων εκτός εκείνων που απαριθμούνται στο άρθρο 1». Τα κατόπιν κατεργασίας σε άλλες χώρες προϊόντα τα οποία φέρουν τις προαναφερθείσες ενδείξεις στην ιταλική γλώσσα πρέπει υποχρεωτικώς να φέρουν επισήμανση της χώρας προελεύσεώς τους.

14 Κατ' εφαρμογήν αυτής της εθνικής νομοθεσίας, συνιστά αμάχητο τεκμήριο της παραπλανήσεως του καταναλωτή η εμπορία προϊόντων που αποτελούνται από μη ιταλικό δέρμα και φέρουν ενδείξεις στην ιταλική γλώσσα.

15 Ο νόμος 8/2013 δεν διακρίνει μεταξύ των εμπορευμάτων που παράγονται σε τρίτες χώρες και εκείνων που νομίμως κατασκευάζονται ή τίθενται στο εμπόριο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης άλλο από την Ιταλική Δημοκρατία.

16 Δυνάμει του άρθρου 4 του νόμου αυτού, η παράβαση της κατά τη νομοθεσία αυτή απαγορεύσεως εμπορίας τιμωρείται με διοικητικές κυρώσεις ύψους από 10 000 έως 50 000 ευρώ, καθώς και με κατάσχεση του οικείου εμπορεύματος από τις διοικητικές αρχές.

Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατατεθείσα στις 27 Σεπτεμβρίου 2013 ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, οι UNIC και Uni.co.pel ζήτησαν την έκδοση έκτακτων προσωρινών μέτρων κατά των καθού στην κύρια δίκη.

18 Οι αιτούντες της κύριας δίκης προσάπτουν στις καθού της κύριας δίκης ότι διαθέτουν στην ιταλική αγορά, κατά παράβαση του νόμου 8/2013, υποδήματα τα οποία φέρουν στην εσωτερική σόλα τους γενικούς όρους, στην ιταλική γλώσσα, «pelle» (δέρμα) ή «vera pelle» (γνήσιο δέρμα), χωρίς καμία ένδειξη όσον αφορά τη χώρα προελεύσεως του προϊόντος. Το κοινό με τον τρόπο αυτό παραπλανάται ως προς την προέλευση του δέρματος, καθώς του αποδίδεται εσφαλμένως ιταλική προέλευση λόγω του ιταλικού σήματος που φέρει το προϊόν. Περαιτέρω, η σήμανση «pelle» ή «vera pelle» που τίθεται επί της εσωτερικής σόλας δημιουργεί την εσφαλμένη εντύπωση ότι ολόκληρο το υπόδημα, συμπεριλαμβανομένων των μερών του από δέρμα, είναι ιταλικής προελεύσεως, ενώ αυτό δεν ισχύει.

19 Για τον λόγο αυτό, οι αιτούσες ζήτησαν από το αιτούν δικαστήριο να απαγορεύσει τη διάθεση από τις καθού της κύριας δίκης στην ιταλική αγορά τέτοιων υποδημάτων, καθώς δεν επισημαίνεται η χώρα προελεύσεως του χρησιμοποιούμενου δέρματος. Ζητούν, επίσης, η απαγόρευση αυτή να συνοδευτεί από χρηματική ποινή.

20 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ορισμένα υποδήματα που αποτελούν αντικείμενο της ενώπιον του δικαστηρίου αυτού διαφοράς κατασκευάζονται σε τρίτες χώρες, όπως στην Κίνα, όπως αναφέρεται στην πλαστική ετικέτα την οποία φέρουν στην εξωτερική σόλα. Παρά ταύτα, κατά τις αιτούσες της κύριας δίκης, η σήμανση αυτή δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις του νόμου 8/2013, διότι δεν αναφέρεται ειδικώς στην προέλευση του δέρματος ως στοιχείου του υποδήματος, αλλά στην προέλευση του υποδήματος στο σύνολό του. Έτσι, υπό τις περιστάσεις αυτές, η θέση της σημάνσεως «vera pelle» στην εσωτερική σόλα θα μπορούσε να οδηγήσει τον καταναλωτή στο να θεωρήσει ότι αυτά τα υποδήματα, καίτοι είναι προϊόντα της αλλοδαπής, κατασκευάσθηκαν με δέρμα ιταλικής προελεύσεως. Αντιθέτως, για άλλα υποδήματα, αντικείμενο της αντιδικίας είναι η ευρωπαϊκή ή η μη ευρωπαϊκή προέλευση του χρησιμοποιούμενου δέρματος.

21 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά καταρχάς ότι, σύμφωνα με την απόφαση Eggers (13/78, EU:C:1978:182, σκέψη 25), οι επίμαχες διατάξεις του νόμου 8/2013 δύναται να αποτελούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος ή ποσοτικούς περιορισμούς αντίθετους προς το δίκαιο της Ένωσης, καθώς ένα τεκμήριο ποιότητας που συνδέεται με τη διεξαγωγή στην ημεδαπή του συνόλου ή μέρους της παραγωγικής διαδικασίας, το οποίο, για αυτόν ακριβώς τον λόγο, περιορίζει ή επιφυλάσσει δυσμενή μεταχείριση στην παραγωγική διαδικασία οι φάσεις της οποίας λαμβάνουν χώρα εν όλω ή εν μέρει σε άλλα κράτη μέλη, είναι ασύμβατο με την ενιαία αγορά.

22 Ζητεί, επίσης, να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε τέτοια εθνική νομοθεσία μόνον όταν αφορά τα προϊόντα από δέρμα που έχουν υποβληθεί σε κατεργασία και διατίθενται νομίμως στο εμπόριο στα κράτη μέλη ή ακόμη αν αφορά και προϊόντα από δέρμα που έχουν υποβληθεί σε κατεργασία σε τρίτες χώρες και δεν έχουν ακόμη τεθεί νομίμως στο εμπόριο εντός της Ένωσης.

23 Ακολούθως, το δικαστήριο αυτό ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3 του νόμου 8/2013, με το οποίο απαγορεύεται η κυκλοφορία στην αγορά υποδημάτων των οποίων οι σημάνσεις είναι παρά ταύτα σύμφωνες προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 94/11, πρέπει να θεωρηθεί ως διάταξη επιβάλλουσα υποχρέωση σημάνσεως της προελεύσεως η οποία δεν είναι σύμφωνη προς το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας.

24 Τέλος, ζητεί να διευκρινιστεί αν ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας και ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο εμπόρευμα στην παραγωγή του οποίου παρεμβάλλονται δύο ή περισσότερες χώρες είναι προελεύσεως της χώρας όπου έγινε η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική κατεργασία επίσης δεν αντιτίθενται στην επίμαχη εθνική νομοθεσία στην υπόθεση της κύριας δίκης.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές το Tribunale di Milano αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθενται τα άρθρα [34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ], ορθώς ερμηνευόμενα, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα που κατασκευάζονται με μεταποίηση ή επεξεργασία σε τρίτες χώρες και στα οποία χρησιμοποιείται ο ιταλικός όρος “pelle”— στα προϊόντα από δέρμα που νομίμως υποβλήθηκε σε κατεργασία ή τέθηκε στο εμπόριο σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα ο εν λόγω εθνικός νόμος να συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 34 ΣΛΕΕ και δεν δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36 ΣΛΕΕ;

2) Αντιτίθενται τα [άρθρα 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ], ορθώς ερμηνευόμενα, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα που κατασκευάζονται με μεταποίηση ή επεξεργασία σε τρίτες χώρες και στα οποία χρησιμοποιείται ο ιταλικός όρος “pelle”— στα προϊόντα από δέρμα που υποβλήθηκε σε κατεργασία σε χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν τέθηκαν νομίμως στο εμπόριο στην Ένωση, με αποτέλεσμα ο εν λόγω εθνικός νόμος να συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 34 ΣΛΕΕ και δεν δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36 ΣΛΕΕ;

3) Αντιτίθενται τα άρθρα 3 και 5 της [οδηγίας 94/11], ορθώς ερμηνευόμενα, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα που κατασκευάζονται με μεταποίηση ή επεξεργασία σε τρίτες χώρες και στα οποία χρησιμοποιείται ο ιταλικός όρος “pelle”— στα προϊόντα από δέρμα που νομίμως υποβλήθηκε σε κατεργασία ή νομίμως τέθηκε στο εμπόριο σε άλλα κράτη μέλη της Ένωσης;

4) Αντιτίθενται τα άρθρα 3 και 5 της [οδηγίας 94/11], ορθώς ερμηνευόμενα, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα από δέρμα που υποβλήθηκε σε κατεργασία σε χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν τέθηκαν νομίμως στο εμπόριο στην Ένωση;

5) Αντιτίθεται το άρθρο 60 του [κανονισμού 952/2013], ορθώς ερμηνευόμενο, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα που κατασκευάζονται με μεταποίηση ή επεξεργασία σε τρίτες χώρες και στα οποία χρησιμοποιείται ο ιταλικός όρος “pelle”— στα προϊόντα από δέρμα που υποβλήθηκε σε κατεργασία σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν τέθηκαν νομίμως στο εμπόριο στην Ένωση;

6) Αντιτίθεται το άρθρο 60 του [κανονισμού 952/2013], ορθώς ερμηνευόμενο, στην εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του [νόμου 8/2013] —το οποίο επιβάλλει υποχρέωση επισημάνσεως με ένδειξη της χώρας προελεύσεως για τα προϊόντα που κατασκευάζονται με μεταποίηση ή

κατεργασία σε τρίτες χώρες και στα οποία χρησιμοποιείται ο ιταλικός όρος “pelle”— στα προϊόντα από δέρμα που υποβλήθηκε σε κατεργασία σε χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν τέθηκαν νομίμως στο εμπόριο στην Ένωση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της οδηγίας 98/34

26 Επισημαίνεται προκαταρκτικώς ότι η Επιτροπή προβάλλει το ανεφάρμοστο των διατάξεων του νόμου 8/2013 στο μέτρο που οι διατάξεις αυτές θεσπίσθηκαν κατά παράβαση της περιόδου αναστολής των τριών μηνών την οποία προβλέπει το άρθρο 9 της οδηγίας 98/34.

27 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι της κοινοποιήθηκε ο νόμος 8/2013 στις 29 Νοεμβρίου 2012 και επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/34, η προθεσμία για τη θέσπιση του νόμου αυτού παρατάθηκε έως την 1η Μαρτίου 2013. Κατά κατάφωρη παράβαση της διατάξεως αυτής, ο νόμος 8/2013 θεσπίσθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2013 και τέθηκε σε ισχύ στις 14 Φεβρουαρίου 2013.

28 Κατά την επ’ ακροατηρίου συζήτηση, οι UNIC και Uni.co.pel επιβεβαίωσαν τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή στοιχεία και προσέθεσαν ότι οι ιταλικές αρχές έλαβαν μέτρα για τη θεραπεία αυτής της παραβάσεως των υποχρεωτικών διατάξεων της οδηγίας 98/34 καταργώντας τον νόμο 8/2013 σύμφωνα με το άρθρο 26 του νόμου 161 της 30ής Οκτωβρίου 2014. Σύμφωνα με τον εν λόγω καταργητικό νόμο, νέα νομοθεσία επί του ζητήματος πρέπει να εκδοθεί εντός δώδεκα μηνών, τηρουμένων των υποχρεώσεων γνωστοποιήσεως των τεχνικών κανόνων που προβλέπει η οδηγία 98/34.

29 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι δεν μπορεί να εφαρμοσθεί τεχνικός κανόνας όταν δεν έχει γνωστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/34, ή όταν, καίτοι έχει γνωστοποιηθεί, έχει εγκριθεί και εκτελεσθεί προ της παρελεύσεως της περιόδου αναστολής τριών μηνών την οποία προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας (βλ. αποφάσεις CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, σκέψεις 41, 44 και 54, καθώς και Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, σκέψη 49).

30 Κατά συνέπεια, στην υπόθεση της κύριας δίκης, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να επαληθεύσει αν ο νόμος 8/2013 τέθηκε σε ισχύ παρά την περίοδο αναστολής που προβλέπει το άρθρο 9 της οδηγίας 98/34. Στην περίπτωση αυτή, η μη τήρηση αυτής της ανασταλτικής προθεσμίας συνιστά ουσιώδη διαδικαστική πλημμέλεια ικανή να επιφέρει τη μη εφαρμογή του επίμαχου τεχνικού κανόνα. Όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας στα σημεία 44 έως 47 των προτάσεών της, το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου 8/2013 δεν μπορεί, στην περίπτωση αυτή, να αντιταχθεί στους ιδιώτες.

31 Πάντως, δεδομένου ότι τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα τα οποία υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο εντός του κανονιστικού και πραγματικού πλαισίου το οποίο έχει προσδιορίσει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν δικαιούται να ελέγξει το Δικαστήριο ισχύει το τεκμήριο ότι είναι λυσιτελή (απόφαση Melki και Abdeli, C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 27 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) επιβάλλεται να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα.

Επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος

32 Με το πρώτο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ’ ουσίαν να διευκρινιστεί εάν τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ, καθώς και τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 94/11 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την εμπορία υποδημάτων από

δέρμα προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες και τα οποία, στην τελευταία αυτή περίπτωση, έχουν ήδη τεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος ή στο οικείο κράτος μέλος, όταν τα προϊόντα αυτά δεν περιλαμβάνουν σήμανση σχετική με τη χώρα προελεύσεως.

33 Δεδομένου ότι αυτά τα δύο ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία τόσο του πρωτογενούς δικαίου όσο και της οδηγίας 94/11, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, κάθε εθνικό μέτρο σε τομέα ο οποίος έχει αποτελέσει αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως σε επίπεδο της Ένωσης πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων αυτού του μέτρου εναρμονίσεως και όχι εκείνων του πρωτογενούς δικαίου (αποφάσεις Gysbrechts και Santurel Inter, C-205/07, EU:C:2008:730, σκέψη 33, καθώς και Επιτροπή κατά Βελγίου, C-421/12, EU:C:2014:2064, σκέψη 63).

34 Επομένως, επιβάλλεται, πρώτον, να εξετασθεί αν η εναρμόνιση στην οποία προέβη η οδηγία αυτή, ιδίως με τα άρθρα 3 και 5 αυτής, είναι πλήρης.

35 Προς τον σκοπό αυτό, απόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις διατάξεις αυτές λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνον το γράμμα τους, αλλά και το πλαίσιό τους και τους σκοπούς που επιδιώκει η ρύθμιση στην οποία ανήκουν οι διατάξεις αυτές (βλ. απόφαση Sneller, C-442/12, EU:C:2013:717, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Από τις αιτιολογικές της σκέψεις 1 έως 3 και 7 προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας 94/11 είναι να καθοριστούν τα ακριβή στοιχεία ενός κοινού συστήματος επισημάνσεως των υποδημάτων για να αποφευχθούν τα προβλήματα που οφείλονται στην ύπαρξη διαφορετικών εθνικών νομοθεσιών επί του θέματος αυτού δυνάμενων να δημιουργήσουν εμπόδια στις συναλλαγές εντός της Ένωσης. Η εναρμόνιση των νομοθεσιών αυτών θεωρείται ως το κατάλληλο μέτρο καταργήσεως αυτών των εμποδίων στις ελεύθερες συναλλαγές, καθώς ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί ικανοποιητικά από τα μεμονωμένα κράτη μέλη.

37 Όπως επισημαίνει η γενική εισαγγελέας στα σημεία 58 και 59 των προτάσεών της, από την ερμηνεία των άρθρων 1 και 4, σε συνδυασμό με το παράρτημα I της οδηγίας 94/11 συνάγεται ότι η εν λόγω οδηγία δεν καθορίζει ελάχιστες αναγκαίες απαιτήσεις όσον αφορά την επισήμανση των υλικών που χρησιμοποιούνται στα κύρια μέρη των υποδημάτων, αλλά τουναντίον ρυθμίζει εξαντλητικώς το συγκεκριμένο αντικείμενο. Τα κράτη μέλη δεν δικαιούνται, επομένως, να θεσπίζουν αυστηρότερες προϋποθέσεις.

38 Καίτοι είναι αληθές ότι, κατά το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν «συμπληρωματικές πληροφορίες υπό μορφήν κειμένου» να «τίθενται, ενδεχομένως, στην επισήμανση» προκειμένου «οι ενδείξεις που απαιτούνται από την παρούσα οδηγία να συνοδεύονται», εντούτοις γεγονός παραμένει ότι, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο 5, τα κράτη μέλη δεν μπορούν «να απαγορεύουν ή να εμποδίζουν την εμπορία υποδημάτων που πληρούν τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3».

39 Επομένως, από τη γραμματική ερμηνεία των εν λόγω άρθρων 3 και 5, σε συνδυασμό με τους σκοπούς της οδηγίας 94/11, απορρέει ότι η οδηγία αυτή προβαίνει σε πλήρη εναρμόνιση όσον αφορά το περιεχόμενο των υποχρεώσεων επισημάνσεως των υλικών που χρησιμοποιούνται στα κύρια μέρη των υποδημάτων που, άπαξ ικανοποιηθούν, συνεπάγονται την απαγόρευση για τα κράτη μέλη να εμποδίζουν την εμπορία των ειδών αυτών.

40 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, η επίμαχη νομοθεσία στην υπόθεση της κύριας δίκης, στον βαθμό που αφορά την επισήμανση των μερών υποδημάτων από δέρμα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ή έχουν ήδη τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στο έδαφος της Ένωσης, πρέπει να εκτιμηθεί αποκλειστικώς υπό το πρίσμα των διατάξεων της οδηγίας 94/11, και όχι εκείνων του πρωτογενούς δικαίου.

41 Δεύτερον, όσον αφορά την εκτίμηση υπό το πρίσμα της οδηγίας 94/11, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι τα μέτρα για την ελευθέρωση των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, όπως τα προβλεπόμενα στην οδηγία 94/11, εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο τόσο επί των προϊόντων προελεύσεως των κρατών μελών όσο και επί των προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών τα οποία έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ένωσης. Το Δικαστήριο έχει συναφώς διευκρινίσει ότι, όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της Ένωσης, τα τεθέντα σε ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντα έχουν εξομοιωθεί οριστικώς και πλήρως με τα προϊόντα προελεύσεως των κρατών μελών (βλ., συναφώς, απόφαση Tezi Textiel κατά Επιτροπής, 59/84, EU:C:1986:102, σκέψη 26).

42 Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, «τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν ή να εμποδίζουν την εμπορία υποδημάτων που είναι σύμφωνα προς τις απαιτήσεις επισήμανσης της παρούσας οδηγίας, με την εφαρμογή μη εναρμονισμένων εθνικών διατάξεων που διέπουν την επισήμανση ορισμένων υποδημάτων ή των υποδημάτων εν γένει».

43 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας 94/11 και το παράρτημα Ι αυτής, η επισήμανση αυτού του είδους προϊόντων πρέπει να παρέχει αποκλειστικώς πληροφορίες σχετικές με το υλικό που χρησιμοποιείται για την κατασκευή τους (δέρμα, επενδεδυμένο δέρμα, ύφασμα ή άλλα υλικά). Υποχρέωση επισημάνσεως της χώρας προελεύσεως του δέρματος, όπως η τασσόμενη με την επίμαχη νομοθεσία στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν προβλέπεται, επομένως, από την οδηγία αυτή.

44 Επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 34 ΣΛΕΕ, ότι οι ενδείξεις ή οι σημάνσεις προελεύσεως, όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, αποβλέπουν στο να επιτραπεί στον καταναλωτή να ξεχωρίζει τα εγχώρια από τα εισαγόμενα προϊόντα και να έχει κατ' αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα να εκδηλώνει τις τυχόν προκαταλήψεις κατά των αλλοδαπών προϊόντων. Στο πλαίσιο μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς, η απαίτηση σημάνσεως της προελεύσεως όχι μόνο καθιστά δυσχερέστερη τη διάθεση στο εμπόριο ενός κράτους μέλους των προϊόντων άλλων κρατών μελών στους σχετικούς τομείς αλλά έχει επιπλέον ως συνέπεια να επιβραδύνεται η οικονομική διείσδυση στο πλαίσιο της Ένωσης καθώς παρεμποδίζεται η πώληση εμπορευμάτων που έχουν παραχθεί χάρις στον καταμερισμό εργασίας μεταξύ των κρατών (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 207/83, EU:C:1985:161, σκέψη 17).

45 Επιπλέον, από τη σχετική με την ίδια διάταξη νομολογία απορρέει ότι γλωσσικές απαιτήσεις όπως οι προβλεπόμενες από την επίμαχη νομοθεσία στην υπόθεση της κύριας δίκης συνιστούν κώλυμα της εμπορίας εντός της Ένωσης, καθόσον τα προερχόμενα από άλλα κράτη μέλη προϊόντα πρέπει να φέρουν διαφορετικές ετικέτες, πράγμα που συνεπάγεται πρόσθετα έξοδα συσκευασίας (απόφαση Colim, C-33/97, EU:C:1999:274, σκέψη 36).

46 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται να δοθεί στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 94/11 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει την εμπορία μερών υποδημάτων από δέρμα προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες και τα οποία, στην τελευταία αυτή περίπτωση, έχουν ήδη τεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος ή στο οικείο κράτος μέλος, όταν τα προϊόντα αυτά δεν περιλαμβάνουν σήμανση σχετική με τη χώρα προελεύσεως.

Επί του δεύτερου και του τέταρτου ερωτήματος

47 Με το δεύτερο και το τέταρτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ και τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 94/11 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την εμπορία μερών υποδημάτων από δέρμα τα οποία προέρχονται από τρίτες χώρες και δεν έχουν ακόμη τεθεί νομίμως στο εμπόριο στο έδαφος της Ένωσης, όταν τα προϊόντα αυτά δεν φέρουν σήμανση σχετική με τη χώρα προελεύσεως.

48 Υπό τη διατύπωση που υιοθέτησε το αιτούν δικαστήριο, τα ερωτήματα αυτά αφορούν τα κύρια μέρη των υποδημάτων από δέρμα που προέρχονται από τρίτες χώρες και δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στο έδαφος της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του ιταλικού εδάφους.

49 Πρώτον, επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι, σύμφωνα με το άρθρο 28 ΣΛΕΕ, απαγορεύεται η επιβολή εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, η δε απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται τόσο «στα προϊόντα προελεύσεως κρατών μελών» όσο και «στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών».

50 Κατά το άρθρο 29 ΣΛΕΕ, θεωρούνται ότι ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και εισπραχθεί σε αυτό το κράτος μέλος οι απαιτούμενοι δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος και για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικώς ή μερικώς αυτοί οι δασμοί και επιβαρύνσεις.

51 Με βάση την απόφαση περί παραπομπής και την εθνική δικογραφία συνάγεται ότι τα επίμαχα άρθρα διατίθενται παρά ταύτα στο εμπόριο στην Ιταλία και, ως εκ τούτου, έχουν ήδη τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στο έδαφος της Ένωσης υπό την έννοια του άρθρου 29 ΣΛΕΕ.

52 Επιβάλλεται, αφενός, να τονισθεί ότι, όσον αφορά τα προϊόντα αυτά, ισχύει η απάντηση που δόθηκε από το Δικαστήριο στις σκέψεις 32 έως 46 της παρούσας αποφάσεως επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος.

53 Αφετέρου, καθόσον το δεύτερο και το τέταρτο ερώτημα αφορούν ρητώς τα προϊόντα που δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στο έδαφος της Ένωσης, συνεπάγεται ότι τα ερωτήματα αυτά έχουν υποθετικό χαρακτήρα.

54 Επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι το Δικαστήριο μπορεί να μην απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα που έχει τεθεί από εθνικό δικαστήριο όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που κρίνει αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (απόφαση Stark, C-293/10, EU:C:2011:355, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

55 Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι το δεύτερο και το τέταρτο ερώτημα είναι απαράδεκτα.

Επί του πέμπτου και του έκτου ερωτήματος

56 Με το πέμπτο και το έκτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 60 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

57 Παρατηρείται προκαταρκτικώς ότι, καίτοι το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του άρθρου 60 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, το άρθρο αυτό πρόκειται να τεθεί σε ισχύ μόλις από 1ης Μαΐου 2016. Επομένως, το Δικαστήριο επιβάλλεται να αποφανθεί επί της ερμηνείας του άρθρου 24 του κανονισμού 2913/92, εν ισχύι κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, με περιεχόμενο ουσιαστικώς πανομοιότυπο με του εν λόγω άρθρου 60.

58 Κατά το άρθρο 24 του κανονισμού 2913/92, για τους σκοπούς του καθορισμού εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών, «εμπόρευμα στην παραγωγή του οποίου μεσολάβησαν δύο ή περισσότερες χώρες κατάγεται από τη χώρα στην οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία».

59 Με τη διάταξη αυτή δίδεται κοινός ορισμός της έννοιας της προελεύσεως των εμπορευμάτων, ο οποίος συνιστά αναγκαίο μέσο για τη διασφάλιση της ενιαίας εφαρμογής του κοινού δασμολογίου καθώς και όλων των μέτρων που λαμβάνονται για την εισαγωγή ή την εξαγωγή εμπορευμάτων, από την Ένωση ή από τα κράτη μέλη (βλ., συναφώς απόφαση Gesellschaft für Überseehandel, 49/76, EU:C:1977:9, σκέψη 5).

60 Εξ αυτών συνάγεται, αφενός, ότι η διάταξη αυτή δεν αφορά το περιεχόμενο της πληροφορίας που απευθύνεται στους καταναλωτές με την επισήμανση των υποδημάτων.

61 Αφετέρου, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου 8/2013 δεν προβλέπει κανένα κριτήριο δυνάμενο να προσδιορίσει την προέλευση του προϊόντος σε συνάρτηση με τον τόπο όπου πραγματοποιήθηκε «η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία» υπό την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού 2913/92, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο δεν καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό της σχέσεως μεταξύ της ερμηνείας αυτού του άρθρου 24 και της επιλύσεως της διαφοράς της κύριας δίκης.

62 Στον βαθμό που η απάντηση του Δικαστηρίου στο πέμπτο και στο έκτο ερώτημα δεν είναι λυσιτελής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένης υπόψη της παρατιθέμενης στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως νομολογίας, τα ερωτήματα αυτά είναι απαράδεκτα.

Επί των δικαστικών εξόδων

63 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 94/11/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 1994, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών των σχετικών με την επισήμανση των υλικών που χρησιμοποιούνται στα κύρια μέρη των υποδημάτων που προορίζονται να πωληθούν στον καταναλωτή, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την εμπορία μερών υποδημάτων από δέρμα προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες και τα οποία, στην τελευταία αυτή περίπτωση, έχουν ήδη τεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος ή στο οικείο κράτος μέλος, όταν τα προϊόντα αυτά δεν περιλαμβάνουν σήμανση σχετική με τη χώρα προελεύσεως.

(υπογραφές)